

LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCINIS TEISMAS

NUTARIMAS

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS PREZIDENTO 2003 M. LIEPOS 22 D. DEKRETO NR. 164 „DĖL APYLINKIŲ TEISMŲ TEISĖJŲ, TEISMŲ PIRMININKŲ ATLEIDIMO“ ATITIKTIES LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCIJAI, ŽMOGAUS TEISIŲ IR PAGRINDINIŲ LAISVIŲ APSAUGOS KONVENCIJOS 6 STRAIPSNIO 2 DALIAI, LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISMŲ ĮSTATYMO 83 STRAIPSNIO 1, 2 DALIMS, 84 STRAIPSNIO 1, 6 DALIMS, 86 STRAIPSNIO 2 DALIAI, 90 STRAIPSNIO 6 DALIAI (2002 M. SAUSIO 24 D. REDAKCIJA), TAIP PAT DĖL BYLOS DALIES PAGAL PAREIŠKĖJO – VILNIAUS APYGARDOS TEISMO PRAŠYMĄ IŠTIRTI ŠIO RESPUBLIKOS PREZIDENTO DEKRETO ATITIKTĮ LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISMŲ ĮSTATYMO 90 STRAIPSNIO 7 DALIAI (2002 M. SAUSIO 24 D. REDAKCIJA) NUTRAUKIMO

2007 m. sausio 16 d.
Vilnius

[...] Teismų įstatyme yra įtvirtintas toks visuminis teisėjo atleidimo iš pareigų dėl to, kad teisėjas savo poelgiu pažemino teisėjo vardą, santykių reguliavimas, pagal kurį Teisėjų garbės teismas turi teisę *inter alia* teikti pasiūlymus Respublikos Prezidentui atleisti teisėją iš pareigų dėl to, kad jis savo poelgiu pažemino teisėjo vardą, o Respublikos Prezidentas, gavęs specialios teisėjų institucijos patarimą dėl teisėjo atleidimo iš pareigų dėl to, kad jis savo poelgiu pažemino teisėjo vardą, turi įgaliojimus spręsti, ar atleisti teisėją iš pareigų minėtu pagrindu;

[...] Teismų įstatyme nėra nustatyta, kad Respublikos Prezidentas atleisti teisėją iš pareigų dėl to, kad teisėjas savo poelgiu pažemino teisėjo vardą, gali tik esant Teisėjų garbės teismo siūlymui Respublikos Prezidentui; nėra nustatyta, kad Respublikos Prezidentas kreiptis į specialią teisėjų instituciją patarimo dėl teisėjo atleidimo iš pareigų dėl to, kad teisėjas savo poelgiu pažemino teisėjo vardą, gali tik tuomet, kai yra Teisėjų garbės teismo siūlymas Respublikos Prezidentui atleisti teisėją dėl to, kad teisėjas savo poelgiu pažemino teisėjo vardą;

[...] Vadinasi, prieš atleidžiant apylinkės teismo teisėją iš pareigų dėl to, kad jis savo poelgiu pažemino teisėjo vardą, nėra būtina tokiam teisėjui iškelti drausmės bylą ir nėra būtina, kad Teisėjų garbės teismas, išnagrinėjęs tokią bylą, priimtų sprendimą siūlyti Respublikos Prezidentui atleisti tą teisėją iš pareigų, taip pat kad nepriklausomai nuo to, yra Teisėjų garbės teismo siūlymas Respublikos Prezidentui atleisti tą teisėją iš pareigų ar tokio siūlymo nėra, tai neapriboja, juo labiau nepaneigia Respublikos Prezidento konstitucinių įgaliojimų kreiptis į specialią teisėjų instituciją patarimo dėl apylinkės teismo teisėjo, kuris savo poelgiu pažemino teisėjo vardą, atleidimo iš pareigų

[...] teisėjų atleidimo iš pareigų tvarka turi būti nustatyta ne bet kokiame, o būtent Teismų įstatyme; Teismų įstatyme nustatydamas teisėjų atleidimo iš pareigų tvarką įstatymų leidėjas pagal Konstituciją turi tam tikrą diskreciją, tačiau nustatydamas šią tvarką įstatymų leidėjas negali *inter alia* paneigti ar suvaržyti Konstitucijoje įtvirtintų Respublikos Prezidento, Seimo, taip pat specialios teisėjų institucijos konstitucinių įgaliojimų.

[...] lygiateisiškumo principas būtų pažeistas, jeigu tam tikra grupė asmenų, kuriems yra skiriama teisės norma, palyginti su kitais tos pačios normos adresatais, būtų kitaip traktuojama, nors tarp tų grupių nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisinamas.

[...] „Asmuo laikomas nekaltu, kol jo kaltumas neįrodytas įstatymo nustatyta tvarka ir pripažintas įsiteisėjusiu teismo nuosprendžiu.“ Šioje konstitucinėje nuostatoje yra įtvirtintas nekaltumo prezumpcijos principas. [...] įtvirtinta nekaltumo prezumpcija yra viena svarbiausių teisingumo vykdymo demokratinėje teisinėje valstybėje garantijų, kartu ir svarbi žmogaus teisių ir laisvių garantija, jog ypač svarbu, kad nekaltumo prezumpcijos laikytusi valstybės institucijos ir pareigūnai, jog viešieji asmenys, kol asmens kaltumas padarius nusikaltimą nebus įstatymo nustatyta tvarka įrodytas ir pripažintas įsiteisėjusiu teismo nuosprendžiu, apskritai turi susilaikyti nuo asmens įvardijimo kaip nusikaltėlio – priešingu atveju galėtų būti pažeista žmogaus orumas ir garbė, pakenkta įvairioms asmens teisėms ir laisvėms.

[...] nekaltumo prezumpcijos principo turinys negali būti aiškinamas kaip esą suponuojantis ir tai, kad Respublikos Prezidentas gali atleisti iš pareigų apylinkės teismo teisėją, kuris savo poelgiu pažemino teisėjo vardą, tik po to, kai tam teisėjui buvo iškelta drausmės byla ir Teisėjų garbės teismas priėmė sprendimą siūlyti Respublikos Prezidentui atleisti tą teisėją iš pareigų dėl to, kad tas teisėjas savo poelgiu pažemino teisėjo vardą.

[...] nekaltumo prezumpcijos principo turinys negali būti aiškinamas ir kaip esą suponuojantis *inter alia* tai, kad Respublikos Prezidentas negali atleisti iš pareigų teisėjo, kuris savo poelgiu pažemino teisėjo vardą, kol dėl to teisėjo nebus priimtas apkaltinamasis teismo nuosprendis ir toks nuosprendis neįsiteisės. [...] Konstitucijos 115 straipsnyje yra nustatyti įvairūs teisėjo atleidimo iš pareigų pagrindai, kad teisėjai gali būti atleisti iš pareigų ir „kai savo poelgiu pažemino teisėjo vardą“ ir „kai įsiteisėja juos apkaltinę teismų nuosprendžiai“. [...] Konstitucijoje *expressis verbis* nėra nustatyta, kokie teisėjo poelgiai yra priskirtini prie tokių, kuriais yra pažeminamas teisėjo vardas; formuluotė „teisėjo vardą pažeminantis poelgis“ yra talpi, ji apima ne tik teisėjo elgesį, kuriuo jis teisėjo vardą pažemino vykdydamas savo, kaip teisėjo, įgaliojimus, bet ir teisėjo vardą pažeminusį elgesį, nesusijusį su teisėjo įgaliojimų vykdymu; kad pagal Konstituciją įstatymų leidėjas, taip pat teismų savivaldos institucijos turi diskreciją nustatyti, kokie teisėjo poelgiai yra priskirtini tokiems, kuriais pažeminamas teisėjo vardas, tačiau nei įstatymais, nei teismų savivaldos institucijų sprendimais negali būti nustatytas koks nors išsamus (baigtinis) poelgių, kuriais teisėjas pažemina teisėjo vardą, sąrašas. [...] sprendžiant, ar teisėjo poelgis yra toks, kuriuo pažeminamas teisėjo vardas, kiekvieną kartą turi būti įvertinamos visos su tuo poelgiu susijusios ir turinčios reikšmės bylai aplinkybės.

[...] Konstitucijos 115 straipsnyje minėti teisėjų atleidimo iš pareigų pagrindai – t. y. „kai savo poelgiu pažemino teisėjo vardą“, „kai įsiteisėja juos apkaltinę teismų nuosprendžiai“ – yra atskirti, reiškia, kad šie pagrindai negali būti tapatinami, kad poelgis, kuriuo pažeminamas teisėjo vardas, nėra sietinas tik su nusikalstamos veikos padarymu. Kita vertus, poelgis, kuriuo pažeminamas teisėjo vardas, vėliau apkaltinamuoju teismo nuosprendžiu gali būti pripažintas ir nusikalstama veika. Taigi pagal Konstitucijos 115 straipsnio 5 punktą teisėjas gali būti atleistas iš pareigų, jeigu savo poelgiu pažemino teisėjo vardą, nepriklausomai nuo to, ar teisėjo vardą žeminantis poelgis vėliau teismo yra įvertinamas kaip nusikalstama veika ir ar atitinkamas apkaltinamasis teismo nuosprendis įsiteisėja.